

Steenuilen 2016: veel kleine nestjes

Na een mooie zomer zijn we misschien al vergeten dat de lente 2016 maar niks was. Vooral de maanden mei en juni 2016 waren allesbehalve mooie lentemaanden! Alhoewel onze regio nog van het ergste gespaard bleef, kregen we vooral tijdens de laatste week van mei en de eerste week van juni heel wat (langdurige) regen te verwerken (op 30 mei kreeg Roeselare bijvoorbeeld 93,5 mm neerslag te verwerken, Wingene 90,3 mm). Allesbehalve ideaal weer dus voor onze uilen.

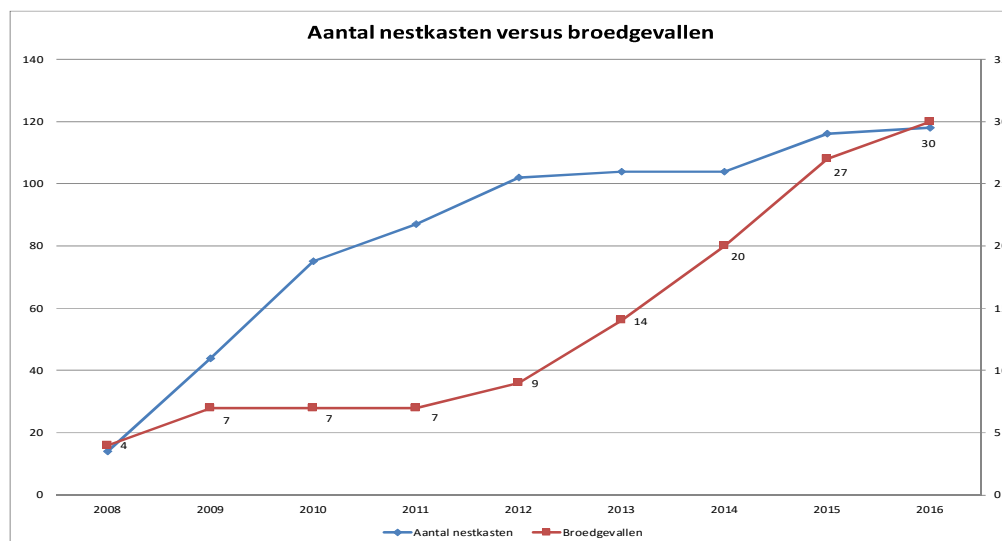
Toch iets meer broedgevallen

Met 30 broedgevallen deden we, ondanks het mindere weer, toch iets beter dan vorig jaar, toen we 27 broedende steenuilen telden in onze nestkasten. De winst is minimaal en niet zo spectaculair dan in 2015, maar toch, vooruit is vooruit. Het aantal nestkasten bleef steken op 118, wat nauwelijks twee meer is dan het jaar voordien. Alhoewel we moeten meegeven dat dit aantal bekomen is door de som van de nestkasten die weggevallen zijn (bijna telkens op minder gunstige locaties) en diverse kasten die bijgekomen zijn.

Het aantal mislukte broedgevallen (zes) was iets minder dan het jaar voordien (zeven). Soms mislukte het nest op een volledig legsel van vijf eieren, soms vonden we slechts één koud ei, op een andere plaats waren enkel nog brok-

jes van eischalen zichtbaar op het nest. Op één locatie waren niet alleen koude eieren in de nestkast aanwezig maar was de invloed van de harde regen ook zichtbaar aan de achterkant van de nestkast waar de regen doorheen het deksel de turf volledig nat maakte met mislukking tot gevolg. Het slechte weer in de broedperiode zal ongetwijfeld een sterke invloed hebben gehad op deze mislukkingen.

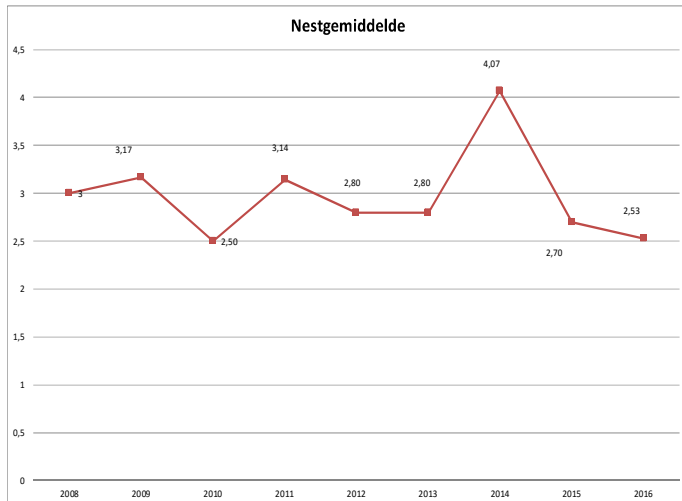
Op een drietal locaties waren er ook aanwezigheden van steenuilen, maar geen broedsel. Op één locatie was een (nieuw) koppel aanwezig ('s Heerwillems) evenwel zonder eieren. Wanneer we deze locaties samentellen met de broedgevallen dan komen we op een bezettingspercentage van onze nestkasten van 28 %. Met andere woorden 72 % van onze nestkasten is nog onbezet. Het bezettingspercentage steeg tussen 2013 en 2016 met 8 %.

Veel kleine nestjes

De weersomstandigheden hadden ook hun invloed op de nestgrootte. Gemiddeld waren het kleine nesten dit jaar, met een nestgemiddelde van 2,53 jongen per nest. Vooral de vergelijking met 2014, toen we 4,07 jongen hadden per nest, is confronterend. Slechts in twee nestkasten werden meer dan 3 steenuilenjongen teruggevonden, namelijk in een nestkast te Bulskamp en te Koksijde met telkens 5 stuks.

Toch een bijzonder broedgeval in Bulskamp.

In Bulskamp deed zich toch een bijzonder broedgeval voor. Zoals je wellicht ook reeds opmerkte, is in de landbouwsector de melkquota opgeheven en zien je op vele plaatsen de bouw van nieuwe koeienstallen. Zo ook op een locatie in Bulskamp. Onze nestkast in een jonge knotwilgenrij was vorig jaar voor het eerst bezet, helaas mislukte het nest toen. In de winter werd nog een marterplankje aangebracht (want de steenmarter was opmerkelijk aanwezig in de buurt) zodat het broedgeval hopelijk dit jaar zou lukken. Alles zat mee: bij het sporadisch passeren zat telkens een steenuil present vooraan bij de nestkast. Dit bleef ook zo wanneer de knotwilgenrij, ter voorbereiding van de werken, bijna volledig werd gerooid behoudens de nestboom. Van een 'kleine' wijziging schrikt onze steenuil immers nog niet terug. Misschien wel wanneer de mestkelders worden uitgegraven en de aarde rakelings langs de nestboom wordt gedeponed? Absoluut niet, manlief blijft manifest aanwezig aan de ingang van de nestkast. Het wordt nog erger, een voer aarde wordt bijna tot aan de rand van de nestkast gedumpt. Dit zal wellicht een daad te veel zijn. Geen steenuil meer te zien, ongetwijfeld draait dit uit op een mislukking... Bij de controle van de nestkast door Franky Prinsier is natuurlijk de verbazing groot wanneer 1 gezonde pullus wordt aangetroffen, bijna klaar om de nestkast te verlaten....

Steenmarter en steenuilen

Tijdens de afgelopen winter deden we extra inspanningen om nestkasten marterproof te maken. Naast de bestaande 'martersluis' (die niet volstond), brachten we een extra

marterplankje aan (dat ook effectief bleek te zijn), in eerste instantie bij de nestkasten waar er reeds werd gebroed. Het is onze intentie om in alle nestkasten dit marterplankje aan te brengen.

Dit marterplankje verhindert dat de jonge steenuilen geroofd worden uit de nestkast. Ook voor broedende vogels biedt het een extra bescherming. Natuurlijk kan dit plankje niet voorkomen dat jonge steenuilen, die het nest reeds hebben verlaten maar nog niet vliegvlug zijn, gepredeerd worden door een steenmarter. Het is nu éénmaal eten en gegeten worden.

Het steenuilenproject binnen onze meerjarennota 2017-2021

Het steenuilenproject is natuurlijk één van onze speerpunten van onze werking en kreeg dan ook in onze meerjarennota de aandacht die hij verdiende (zie ook pagina 6 in dit nummer). We formuleerden onder de strategische doelstelling 'Agrarische natuur' volgende doelstellingen.

1. Een volledige territoriumkartering van het werkingsgebied.
2. Een actieve nestkastenactie in het poldergedeelte van het werkingsgebied
3. Verderzetting van het monitoringproject in Veurne

Om deze doelstellingen te realiseren zijn een aantal acties omschreven.

Actie 1.5.1 Een gefaseerde territoriumkartering van het volledige werkingsgebied

NWG De Kerkuil streeft naar een volledige territoriumkartering van de steenuil in haar werkingsgebied. Door de omvang van het werkingsgebied worden jaarlijks enkele deelgemeenten aangepakt:

- Veurne, Alveringem, Lo-Reninge, Koksijde, De Panne, Nieuwpoort en Houthulst : territoria reeds volledig in kaart gebracht.
- Diksmuide: enkel Nieuwkapelle is reeds geïnventariseerd. Pervijze, Oostkerke, Kaaskerke, Lampernisse, Oudekapelle, St.-Jacobskapelle, Woumen, Esen, Diksmuide, Stuivekenskerke, Beerst, Keiem, Leke en Vladslo worden in de volgende jaren aangepakt.
- Kortemark: Zarren, Werken en Handzame zijn reeds in kaart gebracht. Enkel Kortemark zelf moet nog in kaart gebracht worden.
- Koekelare: enkel Zande is nog te inventariseren. Koekelare en Bovekerke zijn reeds geteld.

Planning : voor de volgende 5 jaar wordt gemiddeld 33,48 km² per jaar in kaart gebracht :

2017: Oostkerke, Stuivekenskerke, Vladslo en Zande: 33,77 km²

2018: Kaaskerke, St.-Jacobskapelle, Diksmuide en Kortemark: 34,61 km²

2019: Beerst, Keiem en Leke: 35,31 km²

2020: Pervijze, Lampernisse en Oudekapelle: 31,36 km²

2021: Woumen en Esen: 31,36 km²

Actie 1.5.2 Actieve steenuilennestkastenactie in de Polders

Het is vooral in de polders dat de steenuil het moeilijk heeft: grotere percelen, minder randen, veel meer akkerland dan weiland, weinig of geen knotwilgen, veel wind, maar ook minder regenwormen in de polderklei dan in het zandleemgebied. Al deze factoren zorgen ervoor dat er minder steenuilen aanwezig zijn in onze polder dan bijvoorbeeld op het zandleemplateau van Izenberge. Waar nood is aan broedruimte, wordt ondersteuning verleend in de vorm van nestkasten. De aanwezigheid van bomen en zeker knobomen met de noodzakelijke holtes voor steenuilen, alsook hoogstammige fruitbomen, is zeer beperkt in de polders. Hierdoor is er in deze gebieden een grote behoefte aan steenuilennestkasten. Momenteel zijn er 116 steenuilennestkasten in beheer door de vereniging. Er wordt gewerkt aan een uitbreiding van minimum 33 % van dit aantal in de polders.

Planning 2017 en 2018: Westkustgemeenten Koksijde, De Panne en Nieuwpoort 2019-2021: Lo-Reninge

Actie 1.5.3 Monitoringsproject in Veurne

Veurne met al zijn deelgemeenten wordt extra onder de loep genomen in het steenuilenproject door middel van een monitoringproject. Door het controleren van de steenuilennestkasten en de inventarisatie van territoria, wordt een volledig beeld gevormd van de populatie en dus van de territoria van de steenuil. Jaarlijks wordt een deelgemeente geïnventariseerd. Deze inventarisatierondes startten reeds in 1998.

Actie 1.5.4 Ieder erf z'n steenuil

Met het project 'Ieder erf z'n steenuil' wordt het steenuilenproject verder uitgediept met focus op de polders. In eerste instantie worden de lokale landbouwers uitgenodigd, maar ook iedereen uit het buitengebied en alle geïnteresseerden zijn uiteraard welkom. Met een informatieve PowerPoint wordt aangetoond dat een steenuilenvriendelijk erf inrichten voor iedere landbouwer haalbaar en nuttig is zonder grote ingrepen. Voorbeelden zijn: hagen aanplanten, oude knotwilgen laten staan en nieuwe aanplanten, drinkbakken voor vee steenuilvriendelijk maken door de randen beklimbaar te maken, een nestkast plaatsen... Ook worden landbouwers geïnformeerd over het steenuilvriendelijk inrichten van hun domein. Daarbij worden eerst de landbouwers in polders, waar reeds steenuilen aanwezig zijn, gecontacteerd.

Planning : 2017 en 2018 in Veurne, 2019 in Nieuwpoort, 2020 in Koksijde, 2021 in De Panne

Actie 1.5.5 Marterbestendig maken van steenuilennestkasten

Actie 1.5.6 Jaarlijks controleren en herstellen van de steenuilennestkasten

Actie 1.5.7 Ringen van adulten en pulli steenuilen

Actie 1.5.8 Sensibilisatie uilenvriendelijke muizenbestrijding

Het gebruik van allerlei verdelgingsmiddelen tegen knaagdieren is nefast voor kerkuilen. Wanneer kerkuilen vergiftigde muizen of ratten eten, stapelt het gif zich op in het lichaam van de kerkuil. Dit leidt tot onvruchtbaarheid of in het slechtste geval de dood. NWG de Kerkuil vzw raadt daarom iedereen aan om "Naturen" te gebruiken, een bio-product dat bestaat uit zuiver plantaardig materiaal dat volledig biologisch afbreekbaar is en gebaseerd is op cellulose. Dit komt in de maag en darmen terecht, zwelt op en vormt balletjes. Deze veroorzaken een blokkade in het spijsverteringsstelsel waardoor de knaagdieren geen voedsel meer kunnen opnemen en sterven. Het product heeft een speciale werking op ratten en muizen, aangezien hun spijsverteringsstelsel uiterst gevoelig is voor dit product. Ter ondersteuning van deze sensibilisatie is er een praktische folder ter beschikking. In deze folder worden heel wat suggesties gedaan om op een natuurvriendelijke manier ratten en muizen te bestrijden.

Actie 1.5.9 Samenwerking met de bewoners van het buitengebied met bijzondere aandacht voor de actieve landbouwers

Wie interesse heeft om samen met ons te werken aan (één of meerdere van) deze actiepunten van de steenuil, kan contact opnemen via info@natuurwerkgroepdekerkuil.be

Kris Degraeve